

OBSAH

O knize	12
1. Kartografická zobrazení použita v atlase a základní poznatky z teorie matematické kartografie	15
2. Živelní katastrofy a jejich vliv na domácí a mezinárodní politiku	22
3. Hranice jako prvek teritoriální distribuce politické moci	24
Současné hraniční spory a konflikty a jejich typologie	28
4. Politická mapa a její vypovídací hodnota: dilema hranic afrických států	34
5. Geografické charakteristiky států: tvar území, velikost, poloha a přístup k moři	36
6. Kartografický imperialismus a (de)konstrukce stereotypů	40
Mentální mapy	40
Kartografická zobrazení jako nástroj vytváření vědění o světě	42
Střed mapy a jeho vliv na vnímání světa	44
Mapa „vzhůru nohama“?	48
Mapa a utváření politické reality	49
7. Prostor jako determinanta charakteru a chování států	53
8. Politické hranice jako „rušivé“ linie na mapě světa	56
9. Politická geografie moří a oceánů	64
Geopolitika Indického oceánu	66
Diego García jako strategický bod Indického oceánu	67
10. Mořské dopravní a komunikační cesty a škrťací body námořní přepravy	71
Pirátsví jako problém mezinárodního obchodu	74
11. Geopolitika vesmíru	78
12. Klasifikace států podle vnitřní svobody	81
13. Typologie vládních forem v demokratických státech	83
14. Typologie vnitřního uspořádání států	85
15. Rozpad států na prahu 21. století	88
16. Porušování lidských práv v současném světě	92
Trest smrti jako specifický případ porušování lidských práv	92
17. Svět ve 21. století – lepší místo pro život? Mění se tvář globálního násilí	96
Nášlapné miny jako problém mezinárodní politiky	103
Mírové operace OSN – významný nástroj udržení míru a řešení konfliktů	105
18. Budování moderní armády, investice do zbrojení a vlastnictví jaderné zbraně jako zdroj moci států	107
19. Mezinárodní organizace a alianční systémy ve druhé polovině 20. století	111
Regionální bezpečnostní organizace	112
Regionální ekonomické organizace a režimy	118
20. Migrantí vytvářejí státy, státy vytvářejí migranty	119
Uprchlíctví a vnitřní vysídlení jako specifický případ migrace	120
21. Politická ekonomie mezinárodních vztahů a prostor	127
Remitance jako významná součást mezinárodních finančních toků	136
22. Rozvoj, odstranění chudoby a rozvojová spolupráce	137
Nejméně rozvinuté země a nejzadluženější země světa	138
23. Ropa a zemní plyn jako strategické zdroje	141
24. Šíření epidemií jako téma mezinárodní politiky	147
25. Geopolitika mezinárodního organizovaného zločinu: ilegální obchod s drogami	151
Použité zdroje	155
Elektronické zdroje a internetové stránky	157
Další doporučené zdroje	158

SEZNAM OBRÁZKŮ

Ukázka obrazu geografické sítě jednoduchých zobrazení
Průběh délkového zkreslení v rovnoběžkách
Symbolická mapa Universa (nedatováno)
Čínská mapa světa (8. století)
O-T mapa
Humorná mapa Francie
Humorná mapa Pruska
Mercatorovo zobrazení
Petersovo zobrazení
Čínská mapa světa (polovina 17. století)
Japonská mapa světa (1816)
Repraesentatio Geographica Itineris Maritimi (1703)
Arabská mapa světa, nedatovaná (asi 13. století)
Carta Geographica Della Florida Nell' America Settentrionale (1740)
Německo v meziválečné Evropě
Malý stát ohrožuje Německo
Národy a rasy v evropském životním prostoru
Třídy tankerů
Lagrangeovy librační body
Přístup k elektrické energii jako podmínka rozvoje

SEZNAM GRAFŮ

Graf průběhu plošného zkreslení u Times zobrazení
Graf průběhu plošného zkreslení u stereografické projekce
Počet pirátských útoků (1994-2005)
Nejčastější dějiště pirátských útoků (2005)
Objem přijatých remitancí podle regionů (2002)
10 největších příjemců remitancí (jako % HDP, 2001)
Vývoj světové spotřeby ropy, zemního plynu, uhlí, jaderné energie a energie získané z vodních zdrojů
Země podle produkce ropy (2004)
Země podle spotřeby ropy (2004)

SEZNAM TABULEK

Srovnání rozlohy území států s rozlohou jejich EEZ
Světové škrťící body
Vitální body námořní komunikace
Současné (probíhající) mírové mise OSN
Počet migrantů v letech 1970-2005
Index lidského rozvoje

SEZNAM MAP

Současný svět: politické hranice
Geografický potenciál území
Rizikové přírodní jevy
Nevymezená hranice
Přirozená hranice
Geometrická hranice
Nařízená hranice
Neuznaná hranice
Reliktní hranice
Nejasné hranice a teritoriální spory
Kompaktní území
Fragmentované území
Exkláva
Rozeklané území
Perforované území
Prodloužené území
Uzavřený stát
Semi-uzavřený stát
Strategické a opuštěné postavení
Severní pól středem mapy
Tichý oceán středem mapy
Indický oceán středem mapy
Svět – mapa s jižní orientací
Geostrategické regiony podle H.J. Mackindera (1904)
Geostrategické regiony podle H.J. Mackindera (1943)
Geostrategické regiony podle K. Haushofera
Civilizační okruhy podle S.P. Huntingtona
Jazyky světa
Náboženství ve světě
Diego García jako strategický bod Indického oceánu
Výlučná ekonomická zóna
Hlavní námořní dopravní trasy
Moderní pirátství
Kosmodromy
Klasifikace států podle vnitřní svobody
Typologie vládních forem v demokratických státech
Vnitřní uspořádání států
Korupce ve světě
Rozpad států na prahu 21. století
Porušování lidských práv v současném světě
Trest smrti
Ozbrojené konflikty a genocidy
Lidská bezpečnost v současném světě
Dětiští vojáci v ozbrojených konfliktech
Teroristické útoky po roce 1990
Nášlapné miny jako problém mezinárodní politiky
Současné mírové mise OSN
Jaderné mocnosti a zóny bez jaderných zbraní

Výdaje na zbrojení po skončení studené války
 Státy v OSN
 Regionální bezpečnostní organizace
 Regionální bezpečnostní organizace a neutrální státy
 Regionální ekonomické organizace 1
 Regionální ekonomické organizace 2
 Hustota zalidnění
 Uprchlíci ve světě: země původu
 Uprchlíci ve světě: příjemci
 Vnitřně vysídlené osoby
 Index ekonomické svobody
 Struktura tvorby HDP
 Struktura zaměstnanosti obyvatel
 Meziregionální přeprava zboží
 Hustota letecké dopravy
 Rozšíření mobilních telefonů
 Moderní komunikační prostředky: internet
 Rozvíjející se země a limity rozvoje
 Ověřené zásoby ropy
 Geopolitika ropy a zemního plynu
 Objem a směr přepravované ropy
 Malárie jako problém mezinárodní politiky
 HIV/AIDS jako problém mezinárodní politiky
 Drogy: hlavní dopravní trasy a zdroje

SEZNAM ZKRATEK

ANZUS	Tichomořský bezpečnostní pakt
APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství
ASEAN	Sdružení států jihovýchodní Asie
BSEC	Černomořská hospodářská spolupráce
CACM	Středoamerický společný trh
CARICOM	Společenství karibských států
CEEAC	Hospodářské společenství středoafričských států
COMESA	Společný trh pro východní a jižní Afriku
DRC	Demokratická republika Kongo
ECOMOG	Vojenská pozorovatelská skupina ECOWAS
ECOSOC	Hospodářský a sociální výbor OSN
ECOWAS	Hospodářské společenství států západní Afriky
EEZ	Výlučná ekonomická zóna
ELN	Národní osvobozenecká fronta Kolumbie
EU	Evropská unie
ESA	Evropská vesmírná agentura
FAO	Organizace OSN pro potraviny a zemědělství
FARC	Revoluční ozbrojené síly Kolumbie
FYROM	Bývalá jugoslávská republika Makedonie
G8	Skupina osmi
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
GUUAM	Bezpečnostně-politický pakt Ázerbajdžánu, Gruzie, Moldavska, Ukrajiny a Uzbekistánu

HDI	Index lidského rozvoje
HDP	Hrubý domácí produkt
HIPC	Nejzadluženější země světa
IEAE	Mezinárodní agentura pro atomovou energii
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
ICC	Mezinárodní obchodní komora
ILO	Mezinárodní organizace práce
IMB	Mezinárodní námořní úřad
IMO	Mezinárodní maritimní organizace
KBSE	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
LDC	Nejméně rozvinuté země
MDG	Rozvojové cíle tisíciletí
MERCOSUR	Obchodní společenství jižní Ameriky/Společný jižní trh
MMF	Mezinárodní měnový fond
NAFTA	Severoamerická zóna volného obchodu
NATO	Organizace severoatlantické smlouvy
OAS	Organizace amerických států
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu
OSN	Organizace spojených národů
Polisario	Lidová fronta pro osvobození země ohraničené na severu pouštní stepí Sagua el Hambra a na jihu řekou Gold
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SADC	Jíhoafrické rozvojové společenství
SAE	Spojené arabské emiráty
SALT	Dohoda o omezení strategických zbraní
SIPRI	Stockholmský mezinárodní institut pro výzkum míru
SLOC	Námořní komunikační linie
SNS	Společenství nezávislých států
START	Dohody o odzbrojení v oblasti strategických zbraní
ULCC	Ultra velké tankery
UMA	Arabská maghrebská unie
UNCLOS	Konference OSN o mořském právu
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
UNDP	Rozvojový program OSN
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
UNHCR	Vysoký komisař OSN pro uprchlíky
UNICEF	Dětský fond OSN
USACDA	Americká agentura pro kontrolu zbrojení a odzbrojení
VLCC	Velké tankery
WHO	Světová zdravotnická organizace
WTO	Světová obchodní organizace